

никненням авторського права) та втілення даного об'єкту у виробництво (промислове виготовлення, надання послуг). Але необхідно звернути увагу на те, що при зовнішньому венчурі даний процес має слідуєчих суб'єктів – підприємство, яке розробило нову технологію і бажає її продати (видати ліцензію на використання) та власник іншого підприємства, який бажає купити цей об'єкт. При внутрішньому венчурі цей же процес має таких суб'єктів – винахідника, якому власник підприємства повинен виплатити винагороду за виготовлення промислового зразку та власник підприємства, у якого, відповідно до патентного законодавства України, виникає пріоритетне право на отримання патенту на даний зразок.

Використання промислової власності при веденні венчурного бізнесу здійснюється її власником. Йому надається право розпоряджатися своєю власністю за допомогою угод, видачі дозволів, ліцензій на використання винаходу (корисної моделі) на підставі ліцензійної угоди. Основною метою ліцензійної угоди в венчурному підприємстві є забезпечення практичного використання конкретного технічного рішення. Предметом ліцензійного договору є сам об'єкт промислової власності. В договорі слід підкреслити, яке саме технічне досягнення передається для використання. Обсяг прав, які передаються за ліцензійним договором, обумовлюється вибором виду ліцензії [2].

Таким чином, об'єктом венчурного підприємництва є промислова власність, оскільки діяльність венчурних підприємств скерована на винахід нових технологій, які б могли відіграти важливу роль в модернізації випуску продукції.

Надійшла до редколегії 04.03.2000

Список літератури:

1. Шишка Р.Б. Право інтелектуальної власності: Погляд на проблему // Право України. 1999. № 1. 2. Гражданское и семейное право Украины: Учебно- практический справочник / Под.ред. Е.О.Харитоновна. Х., 1999.

Н.А. Дьячкова

ФАКТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ПРАВОВА ФОРМА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ, ЯКІ ЗАЛИШИЛИСЯ БЕЗ ПІКЛУВАННЯ БАТЬКІВ

Ст.2 Кодексу України про шлюб та сім`ю (далі – КпШС України) в числі відносин, які регулюються сімейним кодексом, називає відносини, які виникають у зв`язку з прийняттям дітей на виховання. Тобто, сімейне законодавство України встановлює можливість виконання основних батьківських обов`язків по вихованню та утриманню дітей при відсутності або нарівні з батьками іншими особами без спеціального юридичного визнання їх особами, які замінюють батьків (опікунами, піклувальниками та ін.).

Суб`єктами таких правовідносин є фактичний вихователь та дитина-вихованець, їх змістом - права та обов`язки по вихованню та утриманню дітей. Далі, ст.4 КпШС України підкреслює, що «усі громадяни мають рівні права у сімейних відносинах». Отже, фактичний вихователь як суб`єкт сімейних правовідносин по вихованню має суб`єктивне право на виховання конкретної дити-

ни, причому рівне з іншими громадянами, здійснюючими функції виховання (батьками, опікунами і т.п.). Аналізуючи ст.ст.95, 96 КпШС України, можна зробити висновок, що закон визнає саме прийняття дитини на виховання правоустановлюючим фактом, але далі не йде.

Стосовно природи відносин фактичного виховання існують суперечливі погляди. Одні правознавці вважають, що стосунки, які виникають між фактичним вихователем та дитиною, є правовими. Це витікає, на їх думку, перш за все, з того, що прийняття на постійне виховання і утримання є юридичним фактом, з яким пов'язані певні правові наслідки у вигляді майнових чи немайнових відносин [1, с.37], і за фактичними вихователями визнаються прирівнені до батьківських права та обов'язки по вихованню дітей [2, с.80]. Таким твердженням протистоять висновки інших авторів про те, що в сучасних умовах немає підстав для твердження, що ці особи зобов'язані виховувати дітей та здійснювати над ними нагляд [3, с.80]; фактичний вихователь - це людина, яка не має ніяких прав на виховання дитини [4, с.66]. І навіть пропонувалося ліквідувати як непотрібне виділення відносин фактичного виховання [5, с.179], оскільки їх юридичне застосування на практиці є рідкістю [6, с.105]. Але нечастим застосуванням закону неможливо обґрунтувати його марність. Закон має на увазі не всяке фактичне виховання, а постійне виховання і утримання, яке зустрічається в житті, а тому в інтересах як вихованців, так і вихователів є встановлення правової ясності в їх стосунках. Прийом чужої дитини в сім'ю на постійне виховання і утримання в принципі має створювати сукупність прав та обов'язків, прирівнену до батьківських. В законі необхідно обумовити випадки, коли фактичне виховання може мати місце. Це може допускатися, зокрема, коли дитина з певних причин залишається без батьків або без їх піклування, або фактичний вихователь проживає з батьком (матір'ю), який не може утримувати дитину і т.ін.

Підставами виникнення правовідносин фактичного виховання є такі юридичні факти: відсутність батьківського піклування, волевияв фактичного вихователя та вихованця. Волевияв фактичного вихователя об'єктивується у формі дій, спрямованих на виховання дитини. За своєю юридичною природою ці дії характеризуються як юридичний вчинок. Будь-яка з дій, що здійснюється фактичним вихователем, спрямована не на породження певних юридичних наслідків, а на формування у вихованця певного світогляду, навичок та ін. Отже, для їх виникнення основною підставою є не юридичні факти, а комплексні юридичні вчинки, які мають тривалий характер.

Однією з проблем інституту фактичного виховання дітей, які залишилися без батьківського піклування, є те, що для правових наслідків фактичного виховання юридично однаково, ким є фактичний вихователь - матір'ю (батьком), які не перебувають в шлюбі, родичем чи сторонньою відносно родинного зв'язку людиною. І в реальному житті може вийти так, що фактичним вихователем буде особа, яка за законом не допущена до виховання дітей (позбавлена батьківських прав, визнана судом обмежено дієздатною та ін.). Тому в шлюбно-сімейному законодавстві мають бути передбачені обмеження, аналогічні

перешкодам до усиновлення, опіки (підкування) та інших форм виховання дітей. Необхідна деталізація виховання, бо зв'язок між фактичним вихователем та вихованцем цілком відповідає звичайному зв'язку між батьками та дітьми, і юридичне оформлення цілком відповідає інтересам самого неповнолітнього.

Зміст правовідносин фактичного виховання законом звужений до мінімуму: взаємні аліментні обов'язки сторін і право на виховання. Ніяких інших прав та обов'язків (захист інтересів підопічного, право на відібрання дитини від осіб, які утримують її без законних підстав та ін.) у фактичного вихователя немає. Але й визнане за фактичним вихователем право на виховання дитини існує не в повному обсязі: при порушенні його з боку третіх осіб, це суб'єктивне право не забезпечується заходами захисту, які походили б від держави; фактичний вихователь, маючи право, не зобов'язаний виховувати не своїх дітей. Ясно одне - розширення обсягу прав та обов'язків фактичних вихователів необхідне. В юридичній літературі пропонувалось надати фактичним вихователям право на подання позову до батьків про відібрання дітей, які перебувають на постійному вихованні та утриманні у фактичного вихователя, право на позов про стягнення аліментів, якщо діти постійно виховуються у фактичного вихователя [7, с.177]. З цими пропозиціями слід погодитися, але все-таки треба почати з головного: визначити правове становище фактичного вихователя, надавши йому право на виховання в повному обсязі (тобто, не лише визнаючи це право як підставу для аліментування вихованця), зобов'язавши виховувати дитину, добровільно прийняту на виховання і т.ін.

Надійшла до редколегії 26.03.2000

Список літератури:

1. Рясенцев В.А. Задачи усовершенствования законодательства о браке и семье. М., 1978.
2. Казанцева А.Ю. Обязанности и права родителей (замещающих их лиц) по воспитанию детей и ответственность за их нарушение. Томск, 1987.
3. Нечаева А.Н. Права и обязанности родителей по воспитанию детей. М., 1973.
4. Шевченко Я.М. Охрана интересов детей при рассмотрении споров о детях. К., 1986.
5. Веберс Я.Р. Правосубъектность граждан в советском гражданском и семейном праве. Рига, 1976.
6. Матвеев Г.К. Об институте фактического воспитания чужих детей // Правовые вопросы семьи и воспитания детей. М., 1968.
7. Шахматов В.П. Законодательство о браке и семье (практика применения, некоторые вопросы теории). Томск, 1981.

В.Ю. Євко

ПРАВО ДИТИНИ ЖИТИ ТА ВИХОВУВАТИСЯ У РОДИНІ

Декларація прав дитини, затверджена Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1959 р., проголосила, що дитина для повноцінного та гармонійного розвитку її особистості потребує любові та розуміння. Вона повинна, якщо це можливо, зростати під опікою та відповідальністю своїх батьків і, у всякому разі, в атмосфері любові і моральної та матеріальної забезпеченості. Беручи до уваги це положення, Конвенція про права дитини, учасницею якою з 1991р. є і